

Regional överenskommelse om samverkan

mellan Region Norrbotten, Länsstyrelsen Norrbotten och civilsamhället på regional nivå i Norrbotten

Varför en överenskommelse?

Den regionala överenskommelsen är ett uttryck för en gemensam vilja att skapa goda förutsättningar för en långsiktig samverkan mellan Region Norrbotten, Länsstyrelsen Norrbotten och civilsamhället på regional nivå i Norrbotten.

Parterna ska tillsammans möta samhällsutmaningar och verka för ett livskraftigt Norrbotten. De bidrar med kunskaper och erfarenheter utifrån sina olika roller. Överenskommelsen ska bidra till att stärka demokratin och öka delaktigheten i samhället.

Samverkan ska bygga på en jämbördig dialog samt ett förtroende för och en kunskap om varandras uppdrag. Det gemensamma arbetet ska sträva mot att fånga upp och koppla samman den kraft och kreativitet som finns på olika håll. Parterna ska tillsammans hitta nya och hållbara lösningar i samhället.

Goda förutsättningar för samverkan ska skapas. Det är betydelsefullt både i vardagens liv och vid snabba samhällsförändringar, samhällsstörningar och kriser

Civilsamhället

I överenskommelsen används civilsamhälle som samlingsbegrepp för denna sektor.

Civilsamhället kan beskrivas som en arena, skild från staten, marknaden och det enskilda hushållet.

På den agerar människor, grupper och olika typer av organisationer och sammanslutningar tillsammans för gemensamma intressen. Exempel på aktörer är ideella och ekonomiska föreningar, kooperativ, samfund, stiftelser och nätverk. Idéburen sektor, ideell sektor och social ekonomi är andra benämningar på samma företeelse.

Tillsammans blir vi starkare

Överenskommelsen ska ta vara på de unika värden som respektive part kan bidra med. Här nedan presenteras parterna som ingår i överenskommelsen och deras olika roller i samhället och i Norrbotten.

Region Norrbotten styrs av invånarna i länet genom allmänna politiska val. Verksamheten bedrivs med skattefinansierade medel. Region Norrbottens ansvarsområden är hälso- och sjukvård, tandvård, kultur och regional utveckling. Syftet med verksamheten är att skapa förutsättningar för en god livsmiljö i länet. Regionpolitiken och medborgarnas delaktighet och engagemang utgör grunden i arbetet.

Länsstyrelsen Norrbotten arbetar på uppdrag av regeringen. Den ska verka för Norrbottens bästa och se till att nationella mål och beslut får genomslag i länet. Uppdraget innebär myndighetsutövning, utveckling, förvaltning och samordning av länets olika intressen inom många områden. Arbetet sker i dialog och samverkan med länets invånare, kommuner, företag, andra myndigheter och organisationer.

Samforma är civilsamhällets intresseorganisation i Norrbotten och Västerbotten. Uppdraget är att skapa goda förutsättningar för sektorn att verka i samhället. Det sker genom kunskapsspridning, påverkansarbete och omvärldsbevakning. Samforma företräder civilsamhället i olika forum, bidrar i regionala utvecklingsprocesser och delar med sig av sin kunskap i olika strategiska sammanhang. Föreningen samlar ett 30-tal idéburna organisationer, som i huvudsak verkar på regional nivå.

Idéburna organisationer som verkar på regional nivå i Norrbotten, vilket här avses att de bedriver sin verksamhet i hela eller flera delar av länet, bjuds in att ansluta sig till denna överenskommelse.

De idéburna organisationerna inom civilsamhället spelar en viktig roll för regionens utvecklingskraft som demokratiskola, innovationsutvecklare, välfärdsleverantör och kulturskapare. De bidrar till tillit och gemenskap i samhället, skapar sociala skyddsnet och medverkar till att göra länet attraktivt att leva i. De är också viktiga för att hållbarhetsmålen ska kunna uppfyllas. Under en samhällsstörning är frivilligorganisationer en viktig del av samhällets krisberedskap. Civilsamhället har en lång tradition av att organisera och ge röst till olika gruppers behov, värderingar och intressen och når målgrupper som i många sammanhang annars inte synliggörs. De idéburna organisationerna utgör därigenom en betydelsefull del av demokratin.

Samverkan som bidrar till regional utveckling

Norrbotten ska bli Sveriges mest välkomnande och nytänkande län

Överenskommelsen ska harmonisera med Norrbottens regionala utvecklingsstrategi 2030, vars övergripande vision är att Norrbotten ska bli Sveriges mest välkomnande och nytänkande län. Strategin har tagits fram tillsammans med många aktörer och engagerade norrbottningar under 2018. Det har skett genom omfattande dialoger i länet.

Under dessa har vikten av gemensamma utgångspunkter för Norrbottens utveckling blivit tydlig. Strategin, det framtida genomförandet och alla beslut ska hänga ihop, från vision till åtgärder. Allt för norrbottningarnas bästa, idag och i morgon.

Agenda 2030 - uppmuntrar till effektiva partnerskap

Överenskommelsen ska bidra till arbetet med Agenda 2030 och förverkligandet av de mänskliga rättigheterna. Tanken med de 17 Globala målen är att fram till år 2030 avskaffa extrem fattigdom, minska ojämlikheter och orättvisor i världen, främja fred och rättvisa samt lösa klimatkrisen. För att nå dit behöver effektiva partnerskap uppmuntras (mål 17.7). Till exempel är utbyte av kunskap, expertis, teknik och finansiella resurser viktiga beståndsdelar.

Principerna inom Agenda 2030 om deltagande, ansvar och icke-diskriminering är viktiga för att uppnå målen och något den regionala överenskommelsen i Norrbotten bör förhålla sig till. Demokrati och medborgardeltagande är en förutsättning om världen ska nå de Globala målen före år 2030. Så många som möjligt ska bli hörda när det kommer till prioriteringar och målsättningar. På så sätt är en fortsatt demokratisk utveckling inte bara ett viktigt mål i sig (mål 16). Det är även avgörande när det kommer till lokal förankring av och arbete med samtliga 17 mål.

Så har överenskommelsen tagits fram

Överenskommelsen och dess olika principer har tagits fram av en arbetsgrupp. I den har representanter från Region Norrbotten, Länsstyrelsen Norrbotten, Samforma samt ett antal idéburna organisationer inom civilsamhället deltagit. Även bredare dialoger med fler deltagare från parterna har ägt rum. Kunskapshöjande insatser och arbetsmöten har genomförts, som bidragit till innehållet i överenskommelsen.

Detta dokument har därefter bearbetats under olika remissomgångar för att slutligen gå upp för beslut hos respektive part: i regionfullmäktige (Region Norrbotten), i Länsstyrelsen Norrbottens ledning och i Samformas styrelse.

Arbetet med överenskommelsen har till stor del skett under den pågående coronapandemin, vilket inneburit att många möten och dialoger har hållits i digital form. Detta är något som kan ha påverkat processen, både i positiv och negativ riktning. Vid en framtida översyn av överenskommelsen bör denna omständighet tas i beaktande.

Överenskommelsen - en formaliserad samverkan

Överenskommelsen ska förtydliga hur parterna kan inta ett professionellt förhållningssätt till varandra i sin samverkan. Förutsättningar för en långsiktig samverkan skapas utifrån en gemensamt formulerad värdegrund som består av sju principer. Dessutom finns en gemensam vision, ett tydligt syfte och ett antal gemensamt uppställda mål.

Inspirerad av den nationella överenskommelsen och den europeiska koden

En överenskommelse har också gjorts på nationell nivå mellan regeringen, idéburna organisationer inom det sociala området och Sveriges Kommuner och Landsting, 2008. Den reviderades 2018 och breddades till fler områden inom civilsamhället, men bygger fortfarande på samma principer för samverkan. Dessa principer har till stor del legat till grund för de formulerade principerna i denna överenskommelse.

Det finns flera internationella motsvarigheter på överenskommelser mellan civilsamhälle och offentlig sektor som har sin grund i Europeisk kod för idéburna organisationers medverkan i beslutsprocessen. Den visar med olika exempel på hur medborgare genom engagemang i idéburna organisationer kan delta i den politiska beslutsprocessen.

I dag finns det i Sverige också ett flertal regionala och lokala överenskommelser på kommunnivå för stärkt samverkan mellan offentlig sektor och civilsamhälle.

Medverkan enligt den europeiska koden

Den europeiska koden visar genom exempel hur medborgare via idéburna organisationer kan delta i politiska beslutsprocesser. Det finns fyra nivåer för medverkan, från lägst till högst aktivt deltagande. Olika grader av medverkan är information, samråd, dialog och partnerskap.

Europeisk kod för idéburna organisationers medverkan i beslutsprocessen^[1]

^[1] <https://www.mucf.se/publikationer/europeisk-kod-ideburna-organisationers-medverkan-i-beslutsprocessen-0>

Vision

Tillsammans för ett livskraftigt Norrbotten.

Syfte

Överenskommelsen syftar till att skapa en mer formaliserad samverkan mellan Region Norrbotten, Länsstyrelsen Norrbotten och civilsamhället på regional nivå i Norrbotten.

Mål

- Skapa en jämbördig dialog och gemensam viljeyttring för en stärkt samverkan mellan parterna.
- Stärka civilsamhället som sektor och de unika roller de idéburna organisationerna har i samhället.
- Förbättra och öka samarbetet genom att utveckla arbetssätt och stärka samspelet med lokalsamhälle och omvärld.

En utveckling av målens innebörd;

Skapa en jämbördig dialog och gemensam viljeyttring för en stärkt samverkan mellan parterna

Grunden till en stärkt samverkan är en jämbördig och återkommande dialog som ska byggas på en gemensam viljeyttring från parterna. För att kunna mötas på lika villkor behövs också fördjupade kunskaper om respektive parts förutsättningar och bidrag i samhället.

Stärka civilsamhället som sektor och de unika roller de idéburna organisationerna har i samhället

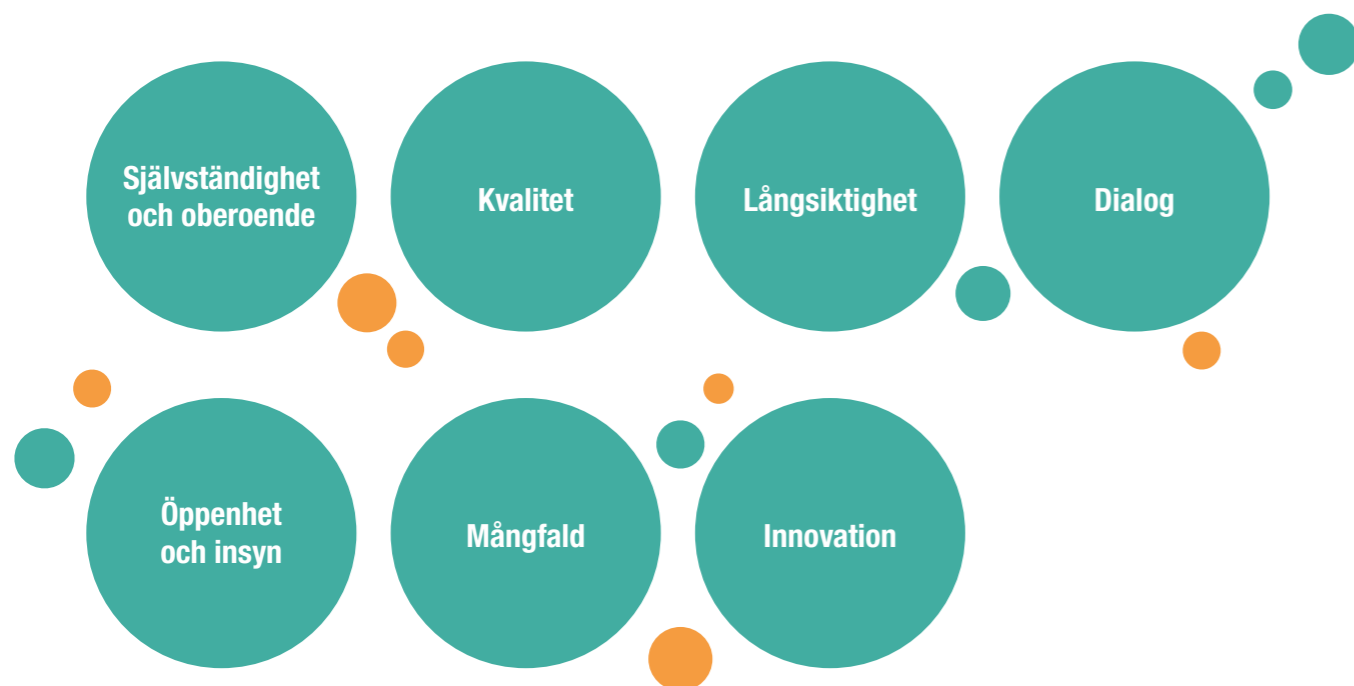
Civilsamhället med dess unika roller har en viktig funktion i samhällsbygget. Parterna ska värna om dess existens och utveckling. De ska dessutom verka för ett ökat inflytande och deltagande av civilsamhället i samhällsutvecklingen. Samverkan ska på sikt breddas och fördjupas. Detta för att åstadkomma ett ökat samhällsengagemang samt en stärkt medborgardeltaktighet och demokrati.

Förbättra och öka samarbetet genom att utveckla arbetssätt och stärka samspelet med lokalsamhälle och omvärld

I en utvecklad samverkan tas de unika värden som finns hos varje part tillvara på bästa sätt. Genom att skapa tydliga strukturer och arbetssätt både internt och i den gemensamma samverkan, kan de tillsammans identifiera samhällsutmaningar och möjliga områden att samarbeta på. De kan även utveckla stödsystem för ökad delaktighet och involvering. Genom att öka samspelet med lokalsamhälle och omvärld stärks möjligheterna till samarbete. Det kan till exempel ske genom att kunskap hämtas in och sprids mellan parterna.

Gemensam värdegrund som bygger på sju principer

Den överenskommelse som är framtagen mellan parterna bygger på sju principer som ska fungera som en gemensam värdegrund för samverkan:

Beskrivning av respektive princip finns på sida 11-17

Överenskommelsens sju principer

Värdegrunden för samverkan ska tolkas som grundläggande värderingar, normer och handlingar som överenskommelsen strävar efter att uppnå.

1. Självtändighet och oberoende

Samtliga parter ska vara jämbördigt delaktiga i arbetet inom överenskommelsen, med hänsyn tagen till parternas särart.

Idéburna organisationer formulerar sitt uppdrag i samhället utifrån sin värdegrund och sitt unika värde i närhet till medborgarna. De är självständiga som röstbärare också i sin samverkan med andra aktörer.

De idéburna organisationerna kan ha en kritiskt granskande roll som röstbärare och opinionsbildare. De kan identifiera behov, utmaningar och brister i systemet utifrån medborgarens och rättighetsbärandes perspektiv. Den rollen ska de kunna ha utan att riskera samverkan eller sitt ekonomiska stöd i förhållande till den andra parten.

Vid en samhällsstörning eller kris ska de idéburna organisationernas självständighet och oberoende beaktas. Hänsyn ska tas till respektive organisations förutsättningar.

ÅTAGANDEN

- Alla parter ska vara jämbördigt delaktiga i arbetet inom överenskommelsen med hänsyn tagen till parternas förutsättningar och särart.
- Parterna ska visa respekt för varandras verksamheter, ansvars- och intresseområden.
- Parterna från offentlig sektor ska särskilt beakta de idéburna organisationernas självständighet och oberoende.
- Parterna från offentlig sektor ska respektera civilsamhället som dialogpart vars åsikter och insikter tas tillvara.

2. Kvalitet

All verksamhet inom överenskommelsen ska vara tillgänglig, hålla god kvalitet, kunna följas upp och jämföras med andra aktörer. Detta oavsett vem som utför den.

Idéburna organisationer definierar kvaliteten i sin egen verksamhet. Närheten till medlemmarna och brukarna och deras perspektiv är deras främsta tillgång.

Vid upphandling av verksamhet ska den särskilda kvalitet som den idéburna organisationen besitter tas i beaktande.

När den idéburna organisationen utför verksamhet på uppdrag av Region Norrbotten och Länsstyrelsen Norrbotten ska organisationen följa de krav på kvalitet som anges i lagstiftning och som ställs av beställaren.

Parterna ska enas om vilka kvalitetskrav som gäller och hur ofta uppföljning ska ske. Uppföljning och utvärdering ska ske med respekt för parternas särart, olika perspektiv och förutsättningar. Idéburna organisationers särart ska beaktas när metoder för att mäta och fördjupa kvalitet utvecklas.

Vid en samhällsstörning eller kris bidrar principen om kvalitet till att säkerställa att rätt åtgärder och insatser genomförs till de områden och målgrupper som berörs.

ÅTAGANDEN

- Parterna inom offentlig sektor ska beakta civilsamhällets särskilda kvalitet vid samverkan.
- Civilsamhället ska beakta de kvalitetskrav som ställs av offentlig sektor vid samverkan.
- Parterna ska i sin samverkan leverera god kvalitet som ska kunna följas upp och vara tillgänglig.
- Parterna ska enas om vilka kvalitetskrav som gäller och hur uppföljning av dessa ska ske.

3. Långsiktighet

De idéburna organisationerna bör ges sådana förutsättningar som möjliggör planering med långsiktighet och hållbar utveckling som grund. Det innebär att synliggöra och bekräfta organisationernas existens, samhällsroll och utveckling som en angelägenhet för hela samhället.

För att åstadkomma en långsiktighet krävs en bred förankring på styrande nivå inom Region Norrbotten och Länsstyrelsen Norrbotten, samt ett aktivt deltagande från civilsamhället. Med en tydlig gemensam målbild, samverkansstruktur och handlingsplan med anpassade finansieringsformer skapas rätt förutsättningar för långsiktighet.

Parterna ansvarar var för sig för att skapa hållbara interna och externa strukturer som möjliggör fortsatt arbete enligt överenskommelsens intentioner.

Principen om långsiktighet är också en förutsättning för att idéburna organisationer, genom sin fortsatta existens och verksamhet över tid, ska kunna agera fullt ut vid en samhällsstörning eller kris.

ÅTAGANDEN

- Parterna inom offentlig sektor ska erkänna civilsamhällets bidrag i samhället.
- Parterna inom offentlig sektor ska främja möjligheterna för civilsamhället att verka långsiktigt.
- Civilsamhället ska vara aktivt deltagande för att åstadkomma långsiktighet i samverkan.
- Parterna ska var och en upprätthålla interna och externa strukturer för fortsatt arbete enligt överenskommelsens intentioner.
- Parterna ska tillsammans verka för en gemensam målbild och struktur för långsiktig samverkan.

4. Dialog

Relationen och dialogen mellan parterna ska kännetecknas av ett gemensamt ansvar och intresse att ta tillvara det värde, den kunskap och det arbetssätt som respektive part bidrar med.

Dialogerna ska vara strukturerade, jämbördiga, kontinuerliga och ska utgå ifrån respektive parts förutsättningar. De ska kännetecknas av ett öppet, nytänkande och inkluderande arbetssätt. Detta för att synliggöra och stärka civilsamhällets kapacitet att bidra till demokratiskt deltagande och folkligt inflytande.

Dialogerna mellan parterna ska bredda och fördjupa beslutsunderlag och bidra till att stärka tilliten till varandra.

Vid en samhällsstörning eller kris är en god dialog central för att identifiera samhällsbehov och lösningar, samt vilka aktörer som kan vara med och bidra. Prioritering av insatser och samverkan bör ske utifrån det.

ÅTAGANDEN

- Parterna ska se till att dialogerna är jämbördiga, strukturerade och återkommande. Detta utifrån respektive parts förutsättningar.
- Parterna ska utifrån gemensamt intresse ta ansvar för att dialogerna synliggör och tar tillvara det värde som respektive part bidrar med.
- Parterna ska verka för att dialogerna är öppna, inkluderande och nytänkande för att stärka civilsamhällets möjlighet till demokratiskt deltagande och folkligt inflytande.
- Parterna från offentlig sektor ska tidigt bjuda in civilsamhället i planerings- och utvecklingsarbete.

5. Öppenhet och insyn

Öppen och tillgänglig information från Region Norrbotten, Länsstyrelsen Norrbotten och de idéburna organisationerna är grunden för en god samverkan. Detta leder till en ökad tillit och ett stärkt förtroende mellan parterna.

Principen ska användas så att parternas uppdrag kan fullföljas och inte heller medför skada för brukare, frivilliga, anställda, tredje part och organisationernas inre demokrati.

Parterna i överenskommelsen ska var och en ta ansvar för att skapa öppenhet, möjliggöra insyn samt bidra till att förtroende och tillit stärks över tid.

Vid en samhällsstörning eller kris bidrar principen om öppenhet och insyn till att synliggöra de behov och utmaningar som uppstår i samhället och hos medborgarna. Principen bidrar även med att förtydliga och öka förståelsen om varandras arbete och insatser under en samhällsstörning eller kris.

ÅTAGANDEN

- Parterna ska var och en verka för öppen och tillgänglig information om sin verksamhet. Det skapar möjlighet till insyn, stärkt tillit och ökad förtroende för varandra.

6. Mångfald

I arbetet med att gemensamt bemöta samhällsutmaningarna betraktas olikheter som en tillgång. De ger en fördjupad förståelse om den samhällsutveckling vi befinner oss i. Det är därför viktigt med en bred representation från olika idéburna organisationer med varierande värdemässiga grunder. Samverkan ska stödja och underlätta framväxten av nya organisationer och olika former för samarbete.

Principen om mångfald ska lägga grund för ökad tolerans, inkludering och bygga på demokratiska värden. Den inkluderar endast de organisationer som omfattar grundläggande värderingar om respekten för alla människors lika värde. Organisationerna måste även värna om enskildas grundläggande fri- och rättigheter och det demokratiska styrelseskicket enligt gällande grundlagsstiftning.

Vid en samhällsstörning eller kris bidrar principen om mångfald till att fler behov och utmaningar som uppstår i samhället hos medborgarna kan fångas upp och synliggöras. Principen bidrar även till ökade möjligheter att genomföra bredare insatser.

ÅTAGANDEN

- Parterna ska ha en insikt om att olikheter är en tillgång för en ökad förståelse om den samhällsutveckling vi befinner oss i.
- Parterna ska i sin samverkan verka för en bred representation utifrån den mångfald som finns inom civilsamhället.
- Parterna ska verka för att nya organisationer och sätt att samarbeta på uppstår.

7. Innovation

Parterna ska ges möjlighet att vara kreativa och ha förståelse för att nya lösningar ibland behöver skapas.

Ett innovativt och flexibelt tankesätt ska tillämpas vad gäller dialog-, arbets- och samverkansformer. Hänsyn ska tas till de som berörs.

Parterna ska stärka civilsamhällets kapacitet att bidra som samhällsutvecklare.

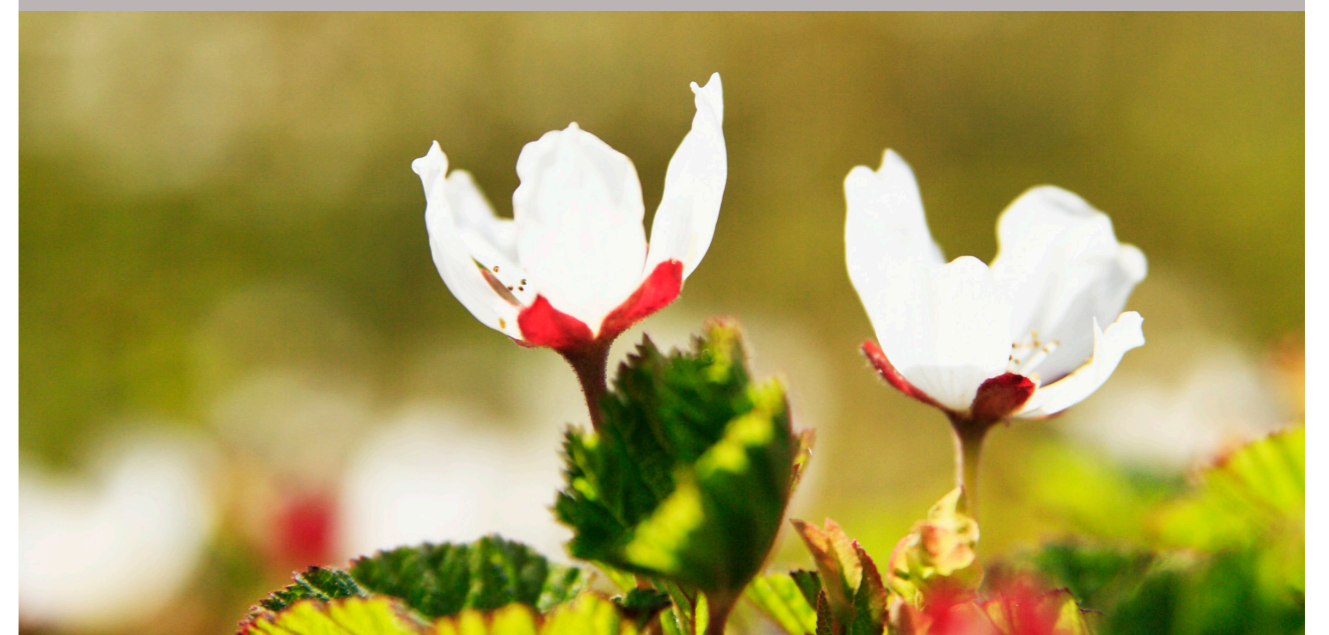
Viljan finns för att öka kunskapen om civilsamhällets utveckling vad gäller exempelvis nya former av medborgarengagemang.

En öppenhet ska finnas till digitala verktyg som kan möjliggöra och stärka människors delaktighet. Nya former av partnerskap undersöks, i syfte att skapa långsiktighet i de insatser som görs.

Principen om innovation bidrar även till att våga tänka nytt i ett större perspektiv, se möjligheter utanför befintliga strukturer, våga prova nya verktyg och sätt att samarbeta. Detta för att snabbt kunna gå från ord till handling vid exempelvis en samhällsstörning eller kris.

ÅTAGANDEN

- Parterna ska erkänna och stärka civilsamhällets roll som innovatör och samhällsutvecklare.
- Parterna ska verka för ett öppet och flexibelt förhållnings- och arbetssätt. Detta för att kunna hitta nya lösningar på samhällsutmaningar och utveckla samarbetet.

Anslutning till överenskommelsen

Idéburna organisationer som är regionalt verksamma i Norrbotten välkomnas att ansluta sig till denna överenskommelse. Den idéburna organisationen ska dela den grundläggande värdegrund som finns formulerad i de sju principerna för överenskommelsen. Vid undertecknande åtar sig organisationen att arbeta för samhällliga mål utifrån demokratiska värderingar.

Den idéburna organisationen som önskar ansluta sig till överenskommelsen fyller i en anslutningsblankett som sedan godkänns av ledningsgruppen inom överenskommelsen.

Det är upp till varje enskild organisation att fatta beslut om den vill stödja och underteckna den gemensamma överenskommelsen. De som väljer att inte ansluta sig ska behandlas på likvärdigt sätt som anslutna.

Anslutningsblankett finns att hämta på denna webbadress: www.samforma.se

Stödstruktur för överenskommelsen

Ledningsgrupp

För att säkerställa överenskommelsens implementering och genomförande finns en utsedd ledningsgrupp med övergripande ansvar att leda och utvärdera arbetet.

Ledningsgruppen ansvarar för att hålla samman och driva arbetet inom ramen för överenskommelsen samt implementera frågor på ledningsnivå inom den egna organisationen. Ledningsgruppen består av ett antal representanter från Samformas styrelse och tjänstepersoner i ledningsbefattning från Region Norrbotten och Länsstyrelsen Norrbotten. Sammansättningen ska vara jämnt fördelad mellan civilsamhällets representanter och de offentliga parterna. Politisk förankring sker via rapportering från ledningsgruppen till lämpligt politiskt forum.

Utvecklingsgrupp

Utvecklingsgruppen har i uppdrag att skapa bred delaktighet och bidra till genomförandet av överenskommelsen i samverkan med ledningsgruppen. Den har en viktig funktion genom att samordna, utveckla och bereda frågor som rör överenskommelsen. Utvecklingsgruppen består av brett deltagande från de anslutna idéburna organisationerna och tjänstepersoner från Region Norrbotten och Länsstyrelsen Norrbotten.

Mötesplatser

Inom ramen för överenskommelsen genomförs ett årligt möte med brett deltagande från parterna. Syftet är att följa upp överenskommelsen, besluta om kommande inriktning samt verka för ökad och förbättrad samverkan. Utöver det årliga mötet genomförs andra löpande tillfällen där parterna kan mötas, kunskapshöjas och stärka samverkan mellan varandra.

Framåt

Utvecklingsområden och handlingsplan

Handlingar och aktiviteter som bidrar till att uppnå syfte och uppsatta mål, samt den formulerade visionen för överenskommelsen, kan delas in i nedanstående utvecklingsområden:

- Överenskommelseprocessen
- Skapa, stärka dialog, mötesplatser
- Öka kunskap
- Information, kommunikation
- Intern förankring hos parterna
- Samverkansstruktur och arbetssätt
- Främja utveckling (tänka nytt, teman, kris, lokalsamhälle och omvärld)

Till den regionala överenskommelsen finns en handlingsplan framtagen. Den visar hur överenskommelsens intentioner kan förverkligas utifrån ovanstående utvecklingsområden.

Läs mer om den regionala överenskommelsen här: www.samforma.se

